

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ȚI.

Pe unu anu 12 fior., pe șese luni 6 fior., pe trei luni 3 fior.

România și străinătate:

Pe anu 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

SĚ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

Oseriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Sorisorî nefrancoate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămit.

ANULŪ XLVIII.

N°. 265.

Vineri, 29 Noemvre (11 Decemvre.)

1885.

BrașovŪ, 28 Noemvre 1885.

Armistițiulŭ între Serbia și Bulgaria încă nici până ađi nu s'a pututŭ încheia, cu tóte că trecură 12 ȝile de când au încetatŭ inimicițiele între armatele beligerante, în urma intervenirei trimisului austriacŭ comite Khevenhüller.

Acéstă trăgânare a armistițiului este celŭ mai viu documentŭ pentru neînțelegerea dintre puteri. Dēcă s'ar fi tractatŭ d'unŭ rēsboiu între douē state mari, până acum putea sē fiă de ȝece ori decisă pacea ori continuarea rēsboiului, dēr fiind-că Sērbii și Bulgarii nu se batŭ atătŭ pentru dēnșii câtŭ pentru alții, a cărorŭ pioneri sunt, este fórte greu sē ajungă la o hotărîre decisivă. Se cere timpŭ până ce Milanŭ și prințulŭ Bulgariei vorŭ afla cum s'au mai înțelesŭ între dēnșii cei mari și ce dorințe au protectorii lorŭ. Le este fórte greu a se orienta pentru că încurcătura nu-o facŭ ei, ci o facŭ puterile cu ale lorŭ intrigî și interese, ce se încrucișeză și se combatŭ între sine pe tóte potecele.

Intre Nișŭ și Piroțŭ aparŭ și disparŭ parlamentarii ducēndŭ cu sine aceleași propunerî și aceleași rēsponsuri. Nu vrea sē cedeze nici regele Milanŭ, nici prințulŭ Alexandru. Sērbii parŭ a avē o memoriă slabă, propriă firei lorŭ molatice, care, după cum mărturisî Milanŭ, îi face incapabilŭ de a lua cu asaltŭ redute à la Grivița; ei au uitatŭ că au fostŭ bătutŭ și punŭ condițiuni de pace pe piciorŭ egalŭ cu Bulgarii învingētorî.

Prințulŭ Alexandru însē nu este omulŭ, care sē lase a fi purtatŭ de nasŭ; guvernulŭ sēu a datŭ unŭ rēsponsŭ categoricŭ, care are caracterulŭ unui ultimatu. „Vēȝēndŭ că propunerile vóstre au de scopŭ numai a trăgana armistițiulŭ vē declarămŭ că nu cedămŭ nimicŭ din condițiunile nóstre“, acesta este ultimatulŭ Bulgariilorŭ.

Comitele Khevenhüller s'a reîntorsŭ în Serbia, ducēndŭ cu sine negreșitŭ instrucțiuni noue precise dela cabinetulŭ din Viena. Pentru momentŭ se pare încă că cele trei împērății suntŭ decise a procede solidarŭ, dēr în realitate totŭ mai multŭ se pronunță contrastulŭ dintre politica austriacă și rusescă. Deja opiniunea publică în Rusia cere o acțiune energică a Țarului în favórea Bulgarilorŭ și cine scie dēcă Țarnlŭ nu va trebui sē cedeze presiunei și opiniunei publice, ce-o representă Katkov și Aksacov.

În totŭ casulŭ Rusia e constrînsă a face ceva pentru Bulgari, căci la din contră riscă a și pierde influința în acéstă țēră, pentru a căreia liberare au cădutŭ ȝeci de mii de Ruși la 1877/8. Dela Viena s'a datŭ, ce e dreptŭ, semnalulŭ păcii fiindŭ însărcinatŭ Khevenhüller de a spune regelui Milanŭ, că dēcă va continua rēsboiulŭ nu póte conta la ajutorulŭ Austriei, dēr tóte vinŭ acum pré târȝiu.

Pasulŭ decisivŭ l'a făcutŭ Austria atunci când a opritŭ în cale armata învingētoare bulgară și acum vrea nu vrea trebuie sē se supună consecințelorŭ neînlaturabile ale acestui pasŭ.

Rēsboiulŭ dintre Sērbî și Bulgari.

Nișŭ, 8 Decemvre. Eri s'a comunicatŭ prințului Bulgariei, că Serbia stăruesce pe basa ce s'a creatŭ la

28 Noemvre de cele trei puteri imperiale prin contele Khevenhüller. Principele a fostŭ provocatŭ sē numescă pe delegații sēi pentru ca sē determine linia de demarcațiune și zona neutrală. La acéstă provocare a rēsponsŭ prințulŭ Alexandru, dând ordinŭ sē înainteze tóte trupele sale la Piroțŭ și la Trn. Anteposturile bulgare stau înainte pozițiunilorŭ sērbesci întărîte.

Belgradŭ, 8 Decemvre. În cercurile diplomatice domnea eri seriósă îngrijire, că lupta va reîncepe, deórece între Rusia și Austro-Ungaria se iviseră mari diferențe cu privire la cestiunea bulgară. Mijlocirea Germaniei isbuti sē înlătore aceste diferențe, în urma căreia cele trei puteri imperiale esercitară presiune asupra prințului Alexandru, care declară că e gata sē rēspondă în 48 de ore, la propunerile sērbesci privitoare la armistițiu, în sensŭ pacificŭ. Pace se va încheia sub intervențiunea Rusiei și Austro-Ungariei, care s'au și unitŭ asupra condițiunilorŭ.

Sofia, 8 Decemvre. Guvernulŭ bulgarŭ a adresatŭ agențiilor diplomatice o circulară, în care arată, că elŭ, după ce propunerile sērbesci n'au altŭ scopŭ decâtŭ sē trăgânescă în infinitŭ cestiunea armistițiului și sē trēă cu tăcerea cestiunea păcii, insistă mai multŭ ca ori când, ca Serbia sē primescă contra-propunerile făcute de elŭ.

Sofia, 8 Decemvre. Condițiunile de armistițiu — ce le-a adusŭ parlamentarulŭ sērbescŭ, majorulŭ Milanovicŭ, în cartierulŭ generalŭ bulgarŭ — au fostŭ următoarele: 1. Armistițiu până la 1 Ianuarie; 2. Pozițiunile armatelorŭ ca la 27 Noemvre; 3. Reciproca deșertare a pământului inimicŭ. Guvernulŭ bulgarŭ a rēsponsŭ la ele că, deórece propunerile nu oferă nimicŭ sigurŭ, susține propunerile formulate de elŭ mai nainte și dacă în 24 de ore nu va primi nici unŭ rēsponsŭ, va refera despre acéstă marelorŭ puteri, la stăruinta căroră a încetatŭ ostilitățile.

Petersburgŭ, 8 Decemvre. Speranțele de pace se înpuțineză în modŭ bătătorŭ la ochi, deórece credința în unanimitatea puterilorŭ dispore totŭ mai multŭ. „Swjet“ ȝice, că cu câtŭ mai iute începe din nou prințulŭ Alexandru, cu atătŭ mai bine pentru pace. Dela noulŭ comandantŭ sērbescŭ, crede „Swjet“, nu se așteptă lucruri mari, deórece reputațiunea sa căștigată în 1876 este fabricată numai.

Constantinopolŭ, 8 Decemvre. Rechiámarea delegatului Porții din Rumelia la Adrianopolŭ fŭ pricinuită de împrejurarea, că guvernulŭ turcescŭ n'a pututŭ primi pân'acum nici unŭ raportŭ despre situațiunea din Rumelia. Plecarea comisarului din Constantinopolŭ s'a amânata până ce vorŭ sosi rapórtē.

Belgradŭ, 6 Decemvre. Generalulŭ Iovanovicŭ, care a comandatŭ trupele sērbesti la Slivnița, a fostŭ degradatŭ și datŭ judecâtei; însuși regele Milanŭ i-a smulsŭ epoletele.

Timișóra, 8 Decemvre. Inspectoratulŭ de aci alŭ căii ferate a fostŭ incunoscițatŭ ađi de ministerulŭ sērbescŭ, că întręga comunicațiune cu marfurî la Serbia prin Belgradŭ este suspendată până la altă dispozițiune.

● notă bulgară.

Ministrulŭ de esterne alŭ Bulgariei a adresatŭ în 3 Decemvre a. c. către reprezentanții puterilorŭ străine din Sofia o notă pe care, pentru importanța istorică ce-o are, o publicămŭ în întregulŭ ei cuprinsŭ. Eată-o:

„Îndată ce Serbia ne-a declaratŭ rēsboiulŭ, principele Alexandru făcŭ cunoscutŭ Sultanului și puterilorŭ acestŭ faptŭ alŭ agresiei. Fiind-că nici puterile nici reprezentanții înaltei Pórtē n'au protestatŭ în contra acțiunei Serbiei, care involvă violarea tractatului de Berlinŭ, guvernulŭ bulgarŭ trebuia sē se razime în puterile sale pentru d'a respinge invasiunea. Serbiei, la 19 Noemvre, ajunseră aprópe de porțile Sofiei, însē au fostŭ bătutŭ și victorioasă armată bulgară a isbutitŭ a alunga pe inimici din tóte pozițiile lorŭ și a-i respinge pân' la Țaribrodŭ, unde se retraseră la 24 Noemvre, cândŭ puterile, la propunerea Rusiei au provocatŭ pe beligeranți sē înceteze cu ostilitățile. Cândŭ Serbiei însē, — cu tóte că conformŭ depeșei marelui vizirŭ turcescŭ adresată principelui Alec-

sandru au cedatŭ dorinței puterilorŭ — au atacatŭ din nou pe Bulgari în jurul Trn-ului și Țaribrodului și au continuatŭ asaltulŭ Vidinului principele Alexandru, care până atunci a statŭ în defensivă, a fostŭ nevoitŭ sē ea ofensivă și sē silescă pe Sērbî a deșerta partea nordică a principatului. Alteța sa era deja aprópe de ținta sa, când comitele de Khevenhüller a făcutŭ în numele suveranului sēu neașteptata declarare despre eventuala intervenire militară a Austro-Ungariei.

În urma acestei declarațiuni principele a curmatŭ ostilitățile provocândŭ pe Serbia, ca pentru încheierea armistițiului sē trimetă unŭ mandatarŭ. Acéstă moderațiune cu atătŭ mai tare o vorŭ sci apreția puterile, cu câtŭ declarațiunea făcută în momentulŭ învingerilorŭ armatei bulgare, a datŭ timpŭ inimicului de a-și reculege puterile sale.

La provocarea din partea nóstră Sērbii au propusŭ câteva condițiuni, ele însē n'au fostŭ acceptate de guvernulŭ bulgarŭ. Principele Alexandru a făcutŭ o contra propunere, și așteptă acum rēsponsulŭ. În acestŭ rēs-timpŭ principele a primitŭ o depeșă dela marele Vizirŭ turcescŭ, prin care i sē notifică, că Pórtă a denumitŭ unŭ comisarŭ interimală, care a și plecatŭ în Filipopolŭ cu drepturile unui valiu din Rumelia orientală.

Marele Vizirŭ și'a esprimatŭ totodată speranța, că principele se va îngriji ca sē nu se întēple nimicŭ în Bulgaria, ce arŭ viola tractatulŭ din Berlinŭ. D-lŭ Țanov a rēsponsŭ în numele principelui, că Alteța sa voeșce a împlini promisiunea făcută Sultanului, și nu va influința asupra dicisiunilorŭ Rumelióțilorŭ nici prin trimiterē de trupe bulgare nici prin vr'o altă acțiune. D-lŭ Țanov a mai adausŭ, că principele nici acum nu voeșce a hotărî asupra sorții Rumeliei, a unirei sēu separării ei. Sub împrejurările actuale principele și guvernulŭ sēu credŭ, că celŭ mai ușorŭ modŭ de a ajunge la scopulŭ puterilorŭ ar fi, ca Pórtă se nu trimetă comisarî în Filipopoli până ce Bulgaria nu va încheia pace cu Serbia.

SCIRILE ȝILEI.

Miseria și împreună cu ea „Kultur-egylet“-urile începŭ a „ferici“ Ardélulŭ. Locuitorii comitatului Tērnaviei mari emigrēză în cete în România. În anulŭ trecutŭ s'au datŭ 446 de pașapórtē numai de solgăbirēlŭ din Sighișóra. În anulŭ acesta, abia în cursŭ de trei luni, s'au anunțatŭ pentru emigrare 277 persóne. Intre emigranți suntŭ 200 de Români, 59 Germani, 18 Maghiari, câțiva Țigani; 34 părechî căsătorii și 19 copii sub 10 ani.

—0—

Amŭ fostŭ comunicatŭ cetitorilorŭ, că Jules Lermina, unulŭ dintre scriitorii francesi, care a vizitatŭ astă vēră esposiția din Budapesta, a scrisŭ unŭ articolŭ în „Mot d'ordre“ despre starea socială a Ungariei. Acestŭ articolŭ a produsŭ o înverșunată discuțiune în ȝiaristica maghiară și s'au supēratŭ fórte cei dela Budapesta, că Jules Lermina avŭ „cutezanța“ a spune lumii întregi, că în Ungaria domnesce prostituțiunea. Astăȝi vine bētrânulŭ leadērŭ alŭ opoziției, Irányi Dániel și vēȝēndŭ, că demoralizațiunea mereu creșce în Ungaria, cu concursulŭ celorŭ dintēiu bărbați de statŭ ai Ungariei: Sennyey, Péchy, Pauler, Somssich, Jókay, Apponyi, Szilágyi, Falk etc., a propusŭ înființarea unei reuniuni cu scopulŭ de a îndrepta rēulŭ ce bântue societatea maghiară, de a îngriji de creșcerea religiósă și morală, de a împedea lătirea cărților și reprezentarea pieselorŭ imorale. Reședința acestei reuniuni sē fiă în Budapesta și sē aibă filiale în tóte părțile țērii. — Așadēră domni din Budapesta numai acum vēȝură ceea ce Jules Lermina a vēȝutŭ în câteva ore?

—0—

Éră și éră a mai „pricopsitŭ“ ministrulŭ Trefort pe preoții gr. or. Simionŭ Suci din Rusorŭ cu 80 fl. și Ionŭ Preda din Petrița cu 50 fl.

—0—

Ni se scrie din Făȝarașŭ cu data 26 Noemvre v.: „Sâmbătă, în 23 Noemvre v., a fostŭ tērgulŭ de vite alŭ Făȝarașului. Nici nu s'a simțitŭ acestŭ tērgŭ, icŭ coala se

vedea câte un om, venind cu vite, dér și acela trist, dovadă, că numai silitu de greutatea dleii își duce vita la tîrgu se o dea pe nimic. Pe terenul tîrgului se putea omul preumbla fără se se atingă de cörnele vitelor cornute; cai încă au fost puțini și bivoli mai de loc. Cătră s'era întălnesc un om venind cu un cal. »Ce ai dat pe calul ăla, bădicule?« „Cinci sloți (florini) și 50 cr.« fū răspunsul. Vitele se vîndu pe nimic, bani nu sunt. Unui om i s'a vîndut vaca pentru biru (dajdi). Luni în 25 Noemvre v. am vîdut tîrgul slobodă, după cum se ăice, alu productelor. Acestu tîrgu a fost bine reprezentat și de vîndători și de cumpărători. Grija omului de toialu ernei, care e la usă, l'a îndemnat se și cumpere vestminte de ernă cisme, cojocce, peptare, căciulă etc. se cumpărau cu prețuri bunisore, ba cojocarii români s'elışteni, dintre car am vîdut pe doi, vindeau cojocce lor frumosu lucrata cu prețuri pipărate. »Ce mai lucru frumosu au adus Sighienii, haideți se vedem,« se auăiau poporenii vorbindu printre șetrele dimprejură. Grău, cucuruză, ovēsū, orzū, păsătu, mere destule, se vîndu cu prețuri de mijloc. Preste totu, acestu tîrgu a fost bine cercetat și meseriașii toți au vîndut, și cu prețuri nu de desprețuit. «

—0—

Studentii dela gimnasiul rom. cat. din Brașov s'au făcut membri fundatori cu 100 fl. la »Kultur-egylet«-ul din Clușiu. Ei voru, prin graiul profesurului Balogh, ca dela Carpați până la Marea Adriatică se řesune imnul maghiar și piscurile Retezatului și Hargitei se audă řesunăndu din milioane de buze: în lumea asta mare, afară de patria maghiară nu i pentru tine loc. « — Șincălecaiu p'o șea și v'o spusei așa, șincălecaiu p'o gâină chiordă și v'ă comunica o fantasiă golă — șovinistică.

—0—

Unu advocatu din Budapesta, anume Englaender, care negligăndu și cancelaria advocațială a trăit numai din dare de împrumuturi, în țilele trecute fū arestat de poliția capitalei, ceea ce a produs mare sensație în cercurile advocaților. Despre această arestare sensațională circula următoarea faimă: Unu fișpanu a împrumutat dela Englaender 6000 fl. Cambiul a expirat la începutul lunei curente și împrumutătorul deja de mult l'a escmptat la o bancă a capitalei. Fișpanul neavîndu cunoștință despre asta escmptare, a trimis, înainte de expirare unu nou cambiu, împreună cu percente. Cambiul cel vechiu în se nu l'a primit nici până astăzi, ci în locul acestuia a primit o scrisore dela banca respectivă, prin care i se face cunoscut, că expirăndu cambiu se se îngrijescă de plată, eventualu de reinovirea cambiului. Fișpanul a răspuns, că n'are nici un cambiu expirat, și totodată a trimis o depeșă poliției capitalei ca se-lu deție pe numitul advocat. Advocatul în se inscințat fiindu de pericolul apropiat l'a schimbatu cambiul cel vechiu cu cel nou, trimițendu-lu cel vechiu fișpanului cu adjunctul se. Astfel stă astăzi afacerea. Poliția l'a lăsat pe picior liberu pentru o cauție de 10,000 fl.

—0—

†. Grigorie M. Alexandrescu, cel mai mare fabulistu alu Romaniei și poetu, a încetat din viață. Inmormntarea se va face pe cheltuiala statului.

—0—

Unu furtu prin spargere de o cutezanță ne mai audită, s'a întemplat în noptea de 8 Decemvre n. la giuvaergiu Curții Granichstăden, din Viena. Faptuitorii s'au introdus de Duminecă după ameză în localu. au spart trei casse de feru, furăndu bani și prețioșe în valore de vr'o 400,000 fl. Bănuindu-se, că doi dintre făptuitori au trecut în Ungaria, poliția a fost avisată în tôte părțile se cerceteze. În Copșa la sosirea trenului a fost apritu unu căletoru bănuit, și fiindu dus înderēt în Alba-Iulia de unde ăicea că a plecat, s'a dovedit că așa este. În Sibiu asemenea poliția a pus mână pe unu căletoru suspect, dér se ăice că acela s'a legitimat ca agent. Poliția de aci încă a visitat alaltării trenulu ce sosise în Brașov, dér n'a descoperit nimic. În Oradea mare au fost cercetați de poliția doi căletori, dér s'au legitimat ca omeni de afaceri. După instrumentele găsite în localul giuvaergiuului, cu care s'au spart cassele, se susține că la spargere a participat chiar unu lucrător de casse de feru. Păgușul va da unu premiu de 5% din valoarea obiectelor furate, adecă 15,000 fl., celui ce va pute da indicii.

Maghiarii și celelalte naționalități.

Sub titlul acesta serie „Epoca“ următoarele:

Sunt nouăspredece ani trecuți de când Maghiarii, sătui de absolutismul nemțesc și doritori de viață constituțională, declarau în dieta lor: „Noi voim, ca în ce privește exercitarea drepturilor noastre cetățenești, nici religione, nici naționalitate se nu constituie vre-o deosebire între cetățenii patriei; voim ca aspirațiunile naționale ale concetățenilor nostri nemaghiari, întru cât ele pot fi realizate fără a se împărți țera politicește și fără de a se sacrifica independența ei legală, se fi garantate prin lege.“

Acastă declarație, pe vremurile acelea, a făcutu pe mult se credă, că Maghiarii, scăpăndu de jugul apăsătoru al Nemților, voră căuta în adevăr se se inspire de principiul deplinei egalități. Și s'au găsit chiar și dintre Români de peste munți, mult fruntași, cari se ia dreptu ban bunu promisiunile Maghiarilor.

Cum au știut în se Maghiarii, după ce au pus mână pe putere, se îndeplinescă ceea ce au promis la 1866, ne-o dovedesce starea actuală a lucrurilor din regatul ungar, unde totul este în ferve, unde naționalitățile nu cunosc dușmanu mai mare decât pe neamul maghiar. Venirea Maghiarilor la putere n'a avut altu înțeles decât inaugurarea unei ere de exploatare și persecuție pentru toți căi n'au voit se înțelgă, că este mai bine se fiă cineva Maghiar decât Român, Neamț, Croat etc.

Resultatele politice urmate de cătră conducătorii țerilor de sub corăna ungară, au început a pune pe gânduri pe însuși inițiatorii acestei politice nefaste. Pe când mai înainte sferele politice maghiare nici nu voiau se audă de naționalități și, în semeția lor, trecu fără nici o remușcare peste ruinele altora, avîndu drept stea conducătoare ideea maghiarisărei — astăzi ele au început a fi îngrijate, vîdîndu prăpastia la care au ajuns. Înțelgă țiaristică maghiară oficiă și neoficiă guvernamentală și opozițională, mai nu trece și în care se nu consacre, câte o colină, două, cestiunei naționalităților și se nu recunoscă, că relațiile dintre Maghiari și celelalte naționalități sunt cât se poate de încordate.

Dela a recunoscă în se starea actuală de lucruri și până la a recunoscă și cauzele care i-au dat naștere, este pentru poliției maghiare o distanță așa de mare încât nici unulu nu o poate străbate cu privirea. Opoziționali găsesc cauzele în slăbiciunea și ineptia guvernului d-lui Tisza, precum și în corupțiunea ce s'a în-

tinsu de susu până josu în tôte ramurile administrative și guvernamentali aruncă tōtă vina în sarcina legilor, care după dênșii sunt forte favorabile propagandelor și agitațiilor naționale. Nici uniu nici alții în se nu vedu se nu voiesc a vedă adevărata sorginte a rului.

Este adevăratu că administrația d-lui Tisza, în părțile locuite de Nemaghiari, este atăt de coruptă și ignorantă încâtu nu și-ar găsi pōte păreche nici în Asia, dér ceea ce face pe naționalități și în specialu pe Români se urască din fundul inimei lor pe Maghiari, este tendința față de acestora de a stinge, cu ajutorul puterii publice, limbă, credință, obiceiuri și tradiții la ori-ce alte naționalități și a preface din actualul stat poliglot unu stat național maghiar.

Cătră pentru liberalismul legilor ungurești față de naționalități, ni se pare, că este de prisos a mai face vre-unu comentariu. Dacă există pe față pământul unu stat cu pretenții de civilizație, în care exclusivismul se troneze chiar și în legile de mică importanță, apoi acel stat este statul pe care ilu conduc poliții maghiari. Legislațiunea ungară dela 1867 încōce nu presintă decât unu șir nesfârșitu de legi în profitul elementului maghiar și în paguba celorlalte nemuri.

Motivul invocat, prin urmare, de cătră poliții maghiari, spre a esplica starea actuală de lucruri, pot se fiă plausible pentru Maghiarii, cari nu voiesc odată cu capul se renunțe la idea maghiarisărei, dér ele sunt departe de a putea da mijloace pentru consolidarea și prosperarea statului ungar.

Dacă Maghiarii voiesc în adevăr se inchiege temeliile statului ungar prin iubirea reciprocă dintre diversele popore, care alcătuiesc statul ungar, atunci n'au decât se renunțe, odată pentru totdeuna, la absurda idee cum că ei voru pute se facă unu stat național maghiar, în care se nu se mai audă altă limbă decât cea maghiară. Lase pe fiecare nemu se se desvolte după firea lui; facă ca principiul deplinei egalități, în raporturile dintre naționalități, se ajungă o realitate și atunci fie siguri, că statul ungar va fi mai tare decum își inchipesc ei că va fi statul național maghiar.

Alfelu la temeliile statului ungar se va găsi totdeuna cătranu, care se ia focu dint'o singură schintea și se pună în flacări întreaga clădire socială.

Paltin.

Diarele slave despre jubileul lui Tisza.

„Cech“, țiarul clericalu din Praga, scrie cu privire la jubileul lui Tisza următoarele:

»Cătră de multu le mai place se esagereze acelora, cari preamăresc faptele lui Tisza! De vomu esamina cu ceva mai mare atențiune starea lucrurilor din Ungaria, vomu vedă numai decât, că nu este așa mare »gloria« lui Tisza. Scimū că în anii din urmă Tisza, prin politica lui ultraistă-națională, a nutrit unu șovinism maghiar, care ne mai voind se scie de istoria și de dezvoltarea țerei și ne mai băgăndu în semă referințele adevărate și faplice, nici că mai suferă lângă sine alte naționalități. Tendința pentru care cei dela putere lucră și se însulfesc în Ungaria poliglotă e de a administra și de a întrebuința limba națională exclusiv în folosul acelei naționalități, care față de națiunile nemaghiare se află într'o minoritate numerică. Presiunea asupra Slovacilor, Sârbilor, Românilor și Sasilor a fost — așa ăicîndu — la ordinea țilei în decursul guvernărei de 10 ani a

FOILETONU.

O privire asupra trecutului și presintelui Românilor din opidul Codlea.

(Urmare).

1789. Februarie 11. După ce a venit recursul dela Curiă în cauza de conturbare de posesiune cu Vlădărenii, Vlădărenii au fost introduși în posesiunea pământului, formalu judecătoresc. Totu atunci a fost o scumpete mare, găleta de grău a fost cu 15 fl., sēcara cu 8-10 fl., orzul cu 5 fl., cucuruzul (păpușoiul) cu 4 fl. 80 cr., unu caru de fenu cu 30-40 fl., o porția de fenu cu 40 cr. Anul a fost foarte umed și cu ploii multe, bucatele au putrețit pe vremea secerii în clăi. Vinulu încă a fost scump, o bute de 40 vedre dela 80-100 fl., unu porc gras dela 40-50 fl.; numai după ce s'asiră porci din Romănia, se vîndu cu 20-30 fl. — Noemvre 1. Trupele imperiale trecută în Romănia; din cauza trecerei se causeră multe strapațe țeranilor. — Noemvre 23. Orașul a trebuit se lifereze pentru armată pe anul acesta 503 gălete de bucate pentru pâne, 3870^{28/84} gălete ovēsū, 2083 măji de fenu.

1790. Februarie 20. Repausă împēratul Iosif II, părintele patriei și alu asuprților.

1792. Octomvre 4. S'au arendat pe 6 ani morile și crășmele, ridicādu-se o arēndă forte mare. —

Decemvre 8. S'era pe la 7 ore s'a simțit unu cumplitu cutremuru de pământ.

1793. Ianuarie în 10. S'au prinsu la miliția 7 feciori și s'au trimes în Brașov și de acolo la răboiul cu Francia.

1801. Ianuarie 29, 30 și 31. Bātu unu ventu cumplitu causāndu mari daune. De atunci proverbul: »Luata-ar ventulu din an. 1801!« — Augut 13. A fost în tōtă țera Barsei potopu mare.

1802. Osman-Oglu pe la finea lui Maiu alungă pe boerii din Romănia; aceștia se retraseră parte la Sibiu parte la Brașov și numărū de 8000, între cari și principele Mihailu Alexandru Șutu. Chiar și consulatele austriace, englese și rusesce se refugiară la Brașov din Romănia.

1802. Iunie 26. Principele Romăniei Michailu Șutu merse din Brașov la Sighisora, și cei mai mult boeri pe la începutul lui Augut se reintorseră în Romănia. Boerii causeră mare scumpete în țera Barsei, mult se împărțiră și prin sate, prin Ghimbav, Cristian și Codlea. Totu aici se retraseră și în an. 1807, când Rușii nāvāriră în Moldova și Romănia.

1802. Primăvera mult feciori, soldați din Codlea, cari se asentară la an. 1795-1797, pe timpul răboiului cu Francia, se reintorseră acasă, după ce la an. 1801 în Februarie se făc pace. Totu în anul acesta se numerisără a 3-a oră case și se puse număr și la curțile fără edificii pe ele.

1802. Octomvre 26. Pe la 12^{1/2} ore ziua a fost unu cutremuru cumplitu astfel încāt chiar și turnulu

era se se derime. În Hēlchiu s'a dărimat biserica și multe porți. În Bodu, biserica întrgă și 90 case și alte edificii. În Hēlchiu clopotele prin sguđitura cea puternică se isbiră unele de altele și se sparseră. În Hēlchiu, Rotbav, Ținari, Codlea în multe locuri se crepă pământul și prin crepături eșea apă.

1804. La spatele Uliței Noue, s'a formatu o altă Uliță Noue; pentru unu loc de curte s'a plătit 80 fl.

1804. Iulie 24. Pe la 4 ore după prāndu a fost o furtună cumplită și a amestecat totu inulu, care era smulsu, încāt proprietarii au trebuit se-lu adune totu la unu loc, și apoi se-lu împart.

1809. S'a formatu în țera Barsei unu batalion de veneratori în onōrea împēratei pentru răboiul cu Francia, recrutādu-se din tōte satele feciori și din Codlea 10. Totu atunci s'a formatu și unu corp de civili și insurgenți, luādu-se la miliția feciori din tōte națiunile, afară de Țigan; făcādu-se în se pace, i au dimis pe toți acasă.

1810. A fost o scumpete mare: unu funtu de carne costa 30 dinari, găleta de grău 30-40 fl., de orz 25 fl., de ovēsū 18 fl., de sēcară 25-26 fl. O vadră de vin 7-8 fl., o cupă de vin 1 fl., o pâne 1-2 fl. Totu în anu acela, în 1 și 2 Iunie, a ninsu neinteruptu, făcādu mari daune la bucate.

1811. Martie 15. Impēratul Franciscu I împărți biletele de bancă de unu floriu în 4 părți, și reduse unu floriu la 4 groșite, 2 fl. la 8 groșite, 5 fl.

și Tisza. Urmarea e nemulțămirea cea mare, ce domnesce ađi între naționalitățile din Ungaria.»

„Pe teremul eclesiastic puține lucruri putem afla care pe noi se nemulțămescă. Tisza a pășit ca luptător al partidei protestante și această poziție și o conservă și acum. Ca ministru-președinte n'a încetat a fi om parțial. Calvismul dela 1875 își trăese adevărata sa etate de aur, pe când catolicilor în privința dreptății nu le-a rămas decât calea de a se plânge. Tisza a incriminat preoția catolică, că face agitațiuni politice necuvenite őr pe o parte din episcopii catolici i-a eschis din casa magnaților și i-a despoiat de exercitarea drepturilor bisericesti și scolastice. Acestea arată lămurit, încât a cruțat Tisza interesele catolicilor din Ungaria.»

„Așa dără nici pe teremul politic și nici pe cel eclesiastic Tisza nu s'a purtat așa pe cum i-ar fi fost datorința, adică: cu dreptate. De altmintrelea nici referințele țerei nu sunt de așa ca să justifice exageratele înmuri de laudă ale acolora, cari serbătoresc pe Tisza, căci, durere, corupția administrației ungurești a devenit renumită. Delapidarea și defraudarea nicăiri nu se presintă așa de desu ca în Ungaria. Neubiarea de lucru și urmările acesteia sunt nise aparițiuni bolnăviciose pe corpul statului maghiar. Sub Tisza n'a succesu a regula finanțele statului... tăcemu despre celelalte.»

Tot în sensul acesta scrie și „Zastava” serbescă din Neoplanta, care vede în guvernul lui Tisza pericolul și ruina Ungariei. Ea doarece ca anul acesta, ce a urmat după espiarea celor de cece de mai înainte, să fiă ultimul an pentru guvernul lui Tisza, pentru ca astfel și naționalitățile, cari atât de multu au fost asuprite de ministrul jubilant, să pótă respira mai liberu. Pe patriarhul Angelović îl condamne din incidentul, că a mersu la Budapesta să grăteze, deși dintre 29 episcopi catolici numai 8 au fostu cari au serbătorit pe Tisza cu ocașiunea jubileului.

Programul

partidului liberal-conservator din România.

Deodată cu manifestul-program al partidului național-liberal a apărut și programul partidului liberal-conservator din România. Programul redigeat de comitetul acestei partide se resumă în următoarele puncte:

Vom lupta pentru a combate spiritul centralizator al dictaturii ipocrite și absorbante de astăzi, pentru a asigura, printr'o descentralizare reală, satisfacerea intereselor sociale locale.

Vom apăra cu energie libertatea presii, în tota întregimea ei, în contra unelirii facțiunii dela putere și nu vom îngădui, sub nici un pretest, vr'o măsură preventivă pentru delictele de cuvânt, de condei, nici vom primi ca ele să fie vr'o dată sustrase dela jurisdicțiunea juriului.

Nesocotirea principiilor economice de stat și jocul ce s'a făcut cu creditul nostru public, ne impune datoria d'a studia, cu totă luarea aminte, starea noastră economică și financiară, pentru a pute să ne lărăm, la timp, de catastrofe.

Sarcinile fiscale au ajunsu o povară nimicitoare pentru tote isvoarele de producere ale țării, și trebuie să ne grăbim a ne opune cu hotărre risipirii banilor publici și a introduce economii seriose și chibzuite în fi-

nanțe, pentru a mărgini împrumuturile și creările de nouă dări.

Totdeodată ne vom sili, prin tote mijlocele, ca să redăm viața agriculturii noastre decădende, protejându de o potrivă pe muncitor și pe cultivator, ne mai permițându ca producătorii să fiă considerați, de astăzi înainte, ca „parte adversă” în stat. Trebuie să luăm exemple dela marii nostri vecini, pentru a da agriculturii tote instrumentele de acțiune ce'i lipsesc astăzi — și din punctul de vedere practic și științific, și din punctul de vedere al creditului. Dăr, înainte de tote, trebuie să se restatornicească siguranța pentru toți prin comunele rurale, silindu-ne să stingem ura ce se încercă de câțiva ani a se ațita de susu între agricultura mică și agricultura mare, între burgezi și țerani, între muncă și capital, fiind că numai prin împăciuirea intereselor, prin reînfrățirea și armonizarea acestor mari factori ai activității naționale se pótă obtine adevărata libertate și realiza prosperitatea publică și progresul economic al României.

Am vădută, că cea mai mare parte a omenilor facțiunii dela putere n'a urmărit decât îndestularea poftelor lor, și exemplul scandalos al averilor improvizate prin politică tinde a înrădăcina un rēu revendicabil în moravurile noastre publice, deprindēndu tinerele generațiuni a crede, că pot ajunge la putere și la onori fără știință, fără muncă și fără probitate; și că politica e o neștărie și o meserie de inavuțire.

Aceste condamnabile tendințe nimicesc simțimentul de patrie și virtuțile cetățenești, căci prin ele se substitue conflictul intereselor materiale luptelor generose de idei și de credințe, cari au în vedere binele public.

Vom cerca să ridicăm demnitatea, prestigiul și independența clerului spre a reda bisericii române totă splendoreea ei primitivă.

Vom face să înceteze favoritismul și persecuțiunile sistematice, practicate ađi în armată; căci armata trebuie să fie a țării, őr nu a diferitelor partide ce se succed la guvern.

Vom face tot, spre a asigura cât mai în grabă prestigiul și independența magistraturii, pentru ca justiția să devină o a treia putere în stat, în adevărata accepțiune a cuvântului, scoțend'o de sub influințele imorale cari o corup și o degradează. őr instrucțiunii publice îi vom da totă sollicitudinea, dăr mai ales răspândirea la care întregu poporul are dreptul mai inaintea oricărei binefaceri a progresului; și vom îngriji ca invetămintul primar, obligator și gratuit să devină o realitate.

In fine vom combatem, din tote puterile noastre, acea sistemă vinovată de cărmuire asupritore cu care se tractază, de facțiunea guvernamentală, partea țării de peste Milcov, lovind'o în tote legitimele ei interese, sistem, care a mersu chiar la extremitatea d'a refusa aplicarea legilor în vigoare, precum s'a întâmplat cu cestiunea cererii de înființarea creditului fonciar-ruralu la Iași și cu cestiunea facultății de medicină.

Noi vom face să se aplice tuturor părților țării, cu cea mai perfectă egalitate, tote îmbunătățirile morale și materiale, și cu aceeași bună credință tote legile.

In domeniul politicii externe, fiind că idealul nostru a fost și este realizarea unei neutralități garantate, vom avé pentru tote puterile aceeași deferință și același simțimente amicale.

Acestea sunt ideile ce ne unesc, acestea sunt îngrijirile, cari ne-au adus la contopire, acestea sunt

principiile ce ne legăm cu toți a le face să triumfe. In numele lor chiamăm natiunea română la lucru și la luptă.

Catargiu Lascaiu. Vernescu Gheorghe.

ULTIME SCIRI.

Parte din armata serbă de lângă Vidin s'a retrasu îndreptându-se spre Lom-Palanca. Serbilor le-au sosit încă câteva tunuri de asedi.

Regele Milanu a plecat în 8 l. c. dela Belgradu la Nișu la oște, pe care a trecut'o în revistă fiindu aclamat cu entusiasm. In această vizită se vede preludiul unei noue acțiuni.

„Daily News” spune, că împăcarea Tarului cu prințul Alexandru al Bulgariei este un fapt îndeplinit.

DIVERSE.

Suicidere. — Diarul „Szabadság” din Oradea-mare scrie, că în cursu de o săptămână două sinucideri s'au întâmplat în Székelyhid. Sinuciderea din urmă s'a întâmplat în 3 l. c. avēndu precedente romantice. Birtașul din loc avea o frumoasă fiică adoptivă, în care, în anul trecut un impiegat al birtășului se inamoră până dincolo. Fata, și ea simpatisă pentru junele inamorat, și în contra voinței rudelor sale, cari o au amenințat cu eschidere din sinul lor, s'a căsătorit cu el. Cununia lor precum și eschiderea ei din sinul familiei se săvârșise în una și aceeași zi; tēneră păreche însă încreștându-se în puțerile sale, a luat lumea în cap și stabilindu-se în Clușiu, a isbitut a-și afla o ocupațiune favorabilă. Tēneră păreche până mai erialtă-eri era fericită, când bărbatul fu incunoscit că-și pótă reocupa postul de chelneru incasatoriu în birtul familiei nevestei sale. La indemnul nemilosei soțe și de dorul pentru locul natală, s'au vëndut tote mobilele și s'au dus înderēt. In Székelyhid însă i-au așteptat o tristă surprindere, — postul pentru care au venit acasă era ocupat. Tinērul june de 24 ani, osenit de drumul cel lung, fără bani și zăpăcit cu totul, s'a chemat femeia sa într'o odaia a casinei, unde locuia rēndașul de zi, i-a împărtășit trista realitate, dicēndu că amēdoi vor muri. Tinēra nevastă se luptă disperată, până când usa fu deschisă, scăpând astfel de acest destin grozav, Abia c'a ajunsu în stradă și revolverul a rēsunat. Rudele îndată au venit în odaia și în mijlocul odaeii îl vēdură pe junele bărbat cu fruntea sangerosă, în agonia morții; lângă el era un revolver, din care numai o umplatură lipsea. Doctorul cercual l'a aflat încă în vietă, și după o suferință de o jumătate de oră a murit.

Cursul pieței Brașov

din 10 Decemvre st. n. 1885.

Bancnote românești	Cump.	8.50	Vēnd.	8.53
Argint românesc	»	8.40	»	8.46
Napoleon-d'or	»	9.95	»	9.99
Lire turcesci	»	11.20	»	11.39
Imperiali	»	11.20	»	11.30
Galbeni	»	5.94	»	5.97
Scrisurile fonc. »Albina»	»	100.50	»	101.—
Ruble Rusesci	»	122.50	»	123.—
Discountul	»	7—10	%	pe an.

Editor: Iacobu Mureșianu.

Redactor responsabil: Dr. Aurel Mureșianu.

la 1 fl. nou, 10 fl. la 2 fl. noi. Bilete de bancă de 1 și 2 florini au avut valoare până la Octomvre 1812. Schimbările biletelor de bancă au urcatu prețurile forte tare, d. e.: gălăta de grâu costa 100—120 fl., orzul 68—70 fl., seara 60—70 fl., un porc 100—200 fl., un bou 400—500 fl., un cal 700—1000 fl. în bancnote. — In anul acesta s'a cărat năsipu pe drumul Brașovului până dincōce de Codlea de către toti locuitorii din țera Barsei. — In luna lui Augustu se arată un cometă mare spre partea nordică, se trase spre sud și se observă mai până către crăciun.

1812. Coperișul bisericii române stricat de dese furtuni din anii trecuți s'a făcut din nou. Coconă Zimbru din Brașov a dăruit totă țigla trebuincioasă. — Tot în anul acesta s'a făcut pentru prima dată apăductele — bosurile — țipurile — in Ulița Măgurei. Fiesce-care din aceea vecinătate a lucrat și a plătit câte 7 fl. 10 cr. și cele 3 țipuri au costat pre lângă lucru 293 fl. 50 cr. Orașul îngrijese singur de țipuri după ce se făcu. — In luna lui Iunie și Iulie în tote zilele câte 150 carē din Codlea au lucrat la drumul spre Vlădeni. Totu atunci se aflau aici și 300 dragoni, ca antegardă în casul când Rușii din România ar voi să năvălescă în țera Barsei.

1813. Timpul mai totă vera a fostu rece, cu ploii și vēntu, așa încâtu spuneau bētrānii că ei n'au pomenit asemenea timp. Secerișul a fost slab și abia a începutu secerișul prin luna lui Sep-

temvre. Dela 1 Iunie până către începutul lui Septemvre neîntrerupt a plouat o ploia rece cu vēnt. La Sēmsene coșnițele cu stupi au degerat. Totu atunci s'a format őrășii un corp de vēnători din tot fundul regiui, contra Francesilor spre a pune frēu ambițiunii lui Bunăparte de a ocupa țeri.

1813. Noemvre 1. Erupte colera în Brașov adusă din România printr'unu țiganu. Colera dură până în 16 Aprilie 1814. Muriră de colera 164 omeni și 80 se reinsănătoșar. Secretarul guvernialu Tartler, comisariul superioru sanitaru, ampioiații superioru, oficiul postal, comanda de graniță și mulți alți din Brașov se refugiară la Codlea. Totu Brașovul era juru în prejur inchis cu miliția, tērgu se făcea în Blumēna.

1816. Ploie, cu deosebire pe Murēșu, causeră mari daune, în urma cărora urmă de fōmete grozavă. Familii întregi din ținutul Devei, Albei-Iuliei și Turdei treceau în România. Emigranții în drumul lor trăiau din cerșit, mulți însă comiteau și furturi, din care causă trebuiau să le închidă porțile, ca să nu mai intre prin curți.

1817. In anul acesta bucatele erau forte scampe, gălăta de grâu cu 50 fl., orzul 30—40 fl., cucurușul 32—36 fl.

1817. In 20 Iunie. Pentru prima dată trecu diligența (carul poștei) prin Codlea. Aici se schimbau și caii dela postalionu.

1817. Septemvre 20. Impēratul Franciscu I dimpreună

cu soția sa trecu spre Sibii prin Codlea și fu salutatu cu mare pompă și arcu de triumf.

1818. S'a peditu biserica română ortodocsă cu cărmidă. — In Februarie, la porunca împēratului, s'a esmis o comisiune ca să cerceteze cele 60 puncte arătate într'o piră contra dirigētorilor de aici, carea i s'a predatu când a vizitat țera Barsei împēratul, și s'au trimis și investigațiunile făcute la curte in causa acesta. — In 21 Augustu în Brașov s'a decapitat pentru punere de foc organistul din Helchiu Michail Roth pentru că în anul trecut punēndu foc în Helchiu a ars tot satul și tot asemenea și mai înainte de acesta cu 25 ani tot din cauza lui a ars. — In 18 Octomvre, Principele Ioanu Caragea fugind din România prin Brașov spre Viena și Elveția, dupăce în cursu de 17 ani făcu cele mai mari crușimi, neplătēndu tribut Turcilor. Se dice că ar fi dusu cu sine 60—70 milioane, (pōte sfanți.)

1820. Iunie 20. S'a început a se acoperi turnul sfatului cu blehiu (tinichea) după ce partea de sus încă la an. 1794 se acoperise totu cu blehiu și a costat 8300 fl. — In Noemvre 1, s'au introdus pășitorii de nopte pentru prima dată. S'a făcut edificiu de școlă română din lemnu speșand biserica pentru măestrii 130 fl.

(Va urmă.)

Cursul la bursa de Viena

din 9 Decemvre st. n. 1885.

Table with financial data for the Vienna market, including interest rates and bond prices.

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 26 Noemvre st. v. 1885.

Table with financial data for the Bucharest market, including exchange rates and bond prices.

De arendat

Moșia dela Kerpeneshti, lângă Zaizonu a D-ei Julia Misselbacher. Condițiunile detaliate la d-lu Ioachim Panzel...

7195-1885. számhoz.

1-1.

Arverési hirdetményi kivonat.

A brassói kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Dusiesku Andrei végrehajthatónak Dusiesku George végrehajtást szenvedő elleni 31 frt. 66 kr. tőke követelés és járulékai iránti végrehajtató ügyében...

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1885. LX. t. cz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881 évi November hó 1-én 3.333 szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban...

Kelt Brassóban, 1885. évi okt. hó 3 napján.

A kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóságnál.

Deésy, elnök.

Udvarnok, jegyző.

Lecțiuni de dansu.

Subsemnatulă cu onoare facu cunoscută p. t. publicului, că am începută un nou cursu pentru învățarea Romanei, Quadrilului și a Valsului în 6 pași.

Onor. Domni și Dămine, cari voescă a lua parte sunt rugați a se înscrie cât mai curând în strada Funarilor de sus Nr. 227 la

CAROLŪ SAMAGYL, maestru de dansu.

1-2

Anunțămă a celorlă onorați cetitori, cari voră binevoi a se abonă la fôia noastră de aici încolo că avemă încă în rezervă numeră dela începutulă anului 1885, prin urmare potă să aibă colecțiunea întregă.

Administratiunea Gaz. Trans.

Mersul trenurilor

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with train schedules for various routes including Predeal-Budapesta, Teiuș-Arad-Budapesta, and Arad-Timisoara. Includes columns for train types, times, and stations.

Nota: Orele de noapte suntă cele dintre liniile grăse.